

Inhoud

Proloog 7

- 1 Als de buitenkant mat blijkt 11
- 2 Wie weet gaan we allemaal wel naar de maan 28
- 3 Niet meer dan een fysieke weerspiegeling 55
- 4 Van een afstand zien de meeste dingen er mooi uit 71
- 5 Hij ademt niet meer en zijn ledematen zijn koud 91
- 6 Voorlopig is het een onbekende opdrachtgever 111
- 7 Ten goede of ten kwade, een makkelijk te onthouden naam 121
- 8 Een zegen in een andere vorm 139
- 9 Stukjes van elkaar ruilen 151
- 10 Ons een weg banend door het hoog opgeschoten, groene gras 168
- 11 Het maanlicht verlichtte mooi alles wat daar was 184
- 12 Zoals die onbekende postbode 199
- 13 Voorlopig is het niet meer dan een hypothese 211
- 14 Maar zoiets bizars, dat is de eerste keer 227
- 15 Dit is nog maar het begin 242
- 16 Een betrekkelijk goede dag 264
- 17 Hoe kon ik zoiets belangrijks over het hoofd zien? 278
- 18 Nieuwsgierigheid werd niet alleen de kat z'n dood 289

- 19 Zie je iets achter me? 310
- 20 Het moment waarop bestaan en niet-bestaan door
elkaar lopen 331
- 21 Het moge klein zijn, maar snijd je ermee, dan vloeit er
bloed 344
- 22 De uitnodiging is nog keurig van kracht 359
- 23 Ze bestaan allemaal in deze wereld! 373
- 24 Hij was louter en alleen informatie aan het
verzamelen 398
- 25 Hoe diep de eenzaamheid kan zijn die de waarheid met
zich meebrengt 413
- 26 De compositie had niet beter gekund 429
- 27 Terwijl ik me levendig kan herinneren hoe het
eruitzag 437
- 28 Franz Kafka hield van bergpaadjes 447
- 29 Een onnatuurlijk element dat daarin misschien
besloten ligt 460
- 30 Dat kan van persoon tot persoon behoorlijk
verschillen 476
- 31 Of misschien was het wel te perfect 495
- 32 Er was veel vraag naar zijn vaardigheden 507

Proloog

Toen ik vandaag uit een kort middagdutje ontwaakte, zat ‘de man zonder gezicht’ voor me. Hij had plaatsgenomen op de stoel tegenover de bank waarop ik had liggen slapen en staarde me strak aan, met zijn paar denkbeeldige ogen dat het zonder gezicht moest stellen.

De man was groot van gestalte en hetzelfde gekleed als toen ik hem eerder zag. Hij hield de helft van zijn gezichtloze gezicht verborgen onder een zwarte hoed met brede rand en droeg een lange jas, eveneens donker van kleur.

‘Ik kom voor het portret dat je van me zou maken,’ zei de man zonder gezicht, nadat hij zich ervan had verzekerd dat ik echt wakker was. Zijn stem was laag en verstoken van intonatie en emotie. ‘Dat had je me beloofd. Weet je nog wel?’

‘Dat weet ik nog, ja. Maar er was toen nergens papier en dus kon ik u niet tekenen,’ zei ik. Het ontbrak mijn stem al evenzeer aan intonatie en emotie. ‘Als onderpand gaf ik u een mascotte, een pinguïn.’

‘Ja, die heb ik hier nu bij me,’ zei hij en hij stak zijn rechterhand recht voor zich uit. Hij had erg lange handen. In die hand hield hij een plastic pinguïnpopje geklemd. Het ding had als mascotte met een riempje vastgezet aan een mo-

biele telefoon. Hij liet het op de glazen koffietafel vallen. *Tok*, klonk het zachtjes.

‘Ik geef je dit terug. Je zult het nog nodig hebben, neem ik aan. Deze kleine pinguïn moet als mascotte je dierbaren beschermen. Maar in ruil wil ik dat je mijn portret maakt.’

Ik was in de war. ‘Dat zegt u me nu zo ineens, maar ik heb nog nooit een portret gemaakt van iemand die geen gezicht heeft.’

Mijn keel was kurkdroog van de dorst.

‘Ik hoor dat je een uitstekend portretschilder bent. En voor alles is er een eerste keer,’ zei de man zonder gezicht. En nadat hij dat had gezegd, lachte hij. Ik dacht althans dat hij lachte. Het was iets lach-*achtigs*, gelijkend op het holle geluid van de wind, die heel diep in een spelonk weerklinkt.

Hij zette de zwarte hoed, die de helft van zijn gezicht verborg, af. Op de plek waar een gezicht hoorde te zijn, bevond zich dus echter geen gezicht maar kringelde langzaam een melkwitte nevel.

Ik stond op om in mijn werkkamer een schetsboek en een zacht potlood te gaan halen. Daarna ging ik op de bank zitten om het portret van de man zonder gezicht te tekenen. Maar waarmee ik moest beginnen of waar ik een aanzet moest vinden, dat wist ik niet. Er was daar nu eenmaal gewoon niets. Hoe moest ik in godsnaam *iets waar niets was* vormgeven? En de melkwitte nevel, die dat niets omringde, bleef dan nog onophoudelijk van vorm veranderen ook.

‘Je kunt maar beter opschieten,’ zei de man zonder gezicht. ‘Ik kan niet zo heel lang op deze plek blijven.’

In mijn borst maakte mijn hart een droog geluid. Ik had niet veel tijd. Ik moest opschieten. Maar de vingers die het

potlood vasthielden, bleven in de lucht hangen en maakten geen aanstalten te bewegen. Alsof ik vanaf mijn pols verlamd was. Zoals hij zei, moest een aantal mensen door mij worden beschermd. En het enige wat ik kon, was tekenen. Toch was ik maar niet in staat dat gezicht van ‘de man zonder gezicht’ af te beelden. Radeloos staarde ik naar de bewegingen van de nevel daar. ‘Het spijt me, maar de tijd is om,’ zei de man zonder gezicht even later. Waarop uit de mond zonder gezicht een grote ademstoot van witte riviermist volgde.

‘Wacht alstublieft. Als ik nog even...’

De man zette zijn zwarte hoed weer op, zodat zijn gezicht opnieuw half was verborgen. ‘Ooit kom ik je opnieuw opzoeken. Misschien zul je dan in staat zijn me af te beelden. Tot dat moment komt, houd ik deze pinguïnascotte bij me.’

Daarop verdween de man zonder gezicht. Als een waas die door een plotselinge windvlaag wordt weggeblazen, ging hij in een oogwenk in rook op. Alleen de lege stoel en de glazen tafel bleven nog over. Op de glazen tafel lag niet langer de pinguïnascotte.

Het leek gewoon een korte droom te zijn geweest. Maar ik wist al te goed dat het geen droom was. Als het een droom was, zou deze hele wereld waarin ik leefde één grote droom worden.

Misschien zou ik ooit in staat zijn een portret van het niets te maken. Zoals het die ene kunstschilder was gelukt *De moord op Commendatore* te voltooien. Maar voor het zover was, had ik tijd nodig. Ik moest de tijd aan mijn kant krijgen.

Als de buitenkant mat blijkt

Van mei dat jaar tot het begin van het jaar daarop woonde ik op een berg dicht bij de toegang tot een smal dal. In de zomer regende het in het dal zelf onafgebroken, maar aan de buitenzijde was het overwegend zonnig. Dat kwam door de zuidwestenwind vanaf zee. De door die wind aangevoerde vochtige wolken dreven het dal in en bij het bestijgen van de bergflanken loosden ze hun regen. Het huis stond precies op die scheidingslijn, waardoor het menigmaal zonnig was aan de voorkant terwijl het in de achtertuin hevig regende. In het begin vond ik dat heel vreemd, maar al snel wende het en ging ik het normaal vinden.

De wolken hingen laag over de omringende bergen, in flarden. Als de wind blies, zweefden die slierten over de bergwand, als dolende zielen uit het verleden, op zoek naar verloren herinneringen. De regen, zo wit als fijne sneeuw, dansde soms geluidloos in de wind. Dankzij die bijna constante wind kon ik ook zonder airco de zomer op een tamelijk aangename manier doorkomen.

Het huis was klein en oud, maar de tuin was heel groot. Eerst liet ik hem ongemoeid, waardoor het groene onkruid hoog tierde en een kattengezin er zijn vaste schuiloord van maakte. Maar toen de tuinman langskwam om het gras te

maaien, verhuisden ze ergens anders naartoe. Waarschijnlijk voelden ze zich niet meer op hun gemak. De gestreepte poes zorgde voor drie kleintjes. Ze had een grimmig gezicht en was zo mager dat ze nauwelijks leek te kunnen overleven.

Het huis was op de top van de berg gebouwd en vanaf het op het zuidwesten gerichte terras kon je tussen de bomen van het gemengde bos door een glimp van de zee opvangen. Die zag er zo groot uit als een met water gevulde wasbak. Een piepklein stukje van de enorme Stille Oceaan. Volgens een vastgoedmakelaar die ik ken, zorgt gezicht op zee, ook al is het maar zo'n stukje, voor een aanzienlijk verschil in de grondprijs. Mij maakte het niet uit of ik de zee kon zien of niet. Uit de verte leek die flard zee gewoon een vale brok lood. Ik kon niet begrijpen waarom mensen zo graag de zee willen zien. Ik hield er meer van naar de bergen om me heen te kijken. Naargelang het seizoen en het weer veranderden de bergen aan de overkant van het dal op pittoreske wijze het uitzicht. Ik werd het nooit moe die dagelijkse afwisseling gade te slaan.

In die periode hadden mijn vrouw en ik ons huwelijksleven beëindigd en ook de officiële echtscheidingspapieren al getekend en bezegeld, maar door alles wat daarna gebeurde, gaven we ons huwelijk ten slotte toch nog een nieuwe kans.

Hoe dat precies in zijn werk ging, is niet eenvoudig te begrijpen, in welke zin ook, en zelfs voor mij, de direct betrokkene, is het verband tussen oorzaak en gevolg niet goed te vatten. Als ik het dan toch in een paar woorden moet omschrijven, kom ik uit bij een banale uitdrukking als: 'We

herenigden ons.' Maar tussen die twee huwelijkslevens (zeg maar de vroegere en de latere fase) gaapte dus een wijde, diepe kloof van een goeie negen maanden, als een kanaal dat is uitgegraven in een steile landengte.

Een goeie negen maanden... Ik kan zelf niet echt beoordelen of dat een lange of een korte tijd is om uit elkaar te zijn. Achteraf beschouwd lijkt het bijna een eeuwigheid, en anderzijds lijkt het alsof het verrassend snel voorbijging. Mijn indruk wisselt van dag tot dag. Om de ware grootte duidelijk te maken van een object dat is weergegeven op een foto, zetten ze er vaak een pakje sigaretten of zo naast. Het pakje sigaretten dat naast de beelden in mijn geheugen staat, lijkt echter naargelang mijn stemming van het moment uit te zetten of te krimpen. Net zoals zaken en gebeurtenissen onophoudelijk veranderen binnen de contouren van mijn geheugen, verandert kennelijk ook de meetlat, die toch constant hoort te zijn, alsof hij er de strijd mee aanbindt.

Toch is het niet zo dat al mijn herinneringen op die manier lukraak van plaats veranderen en zomaar uitzetten of krimpen. In principe verliep mijn leven tot dan toe rustig en consistent, en ik functioneerde overwegend rationeel. Maar *deze* welbepaalde negen maanden kwam ik terecht in een chaotische situatie, die op geen enkele manier te verklaren valt. Die periode was in alle mogelijke betekenissen uitzonderlijk en ongewoon voor mij. Het was alsof ik tijdens een zwempartijtje midden in een kalme zee plotseling werd meegeleurd door een grote draaikolk, het onbekende in.

Waarschijnlijk komt het daardoor dat bij mijn terugblik op wat zich in dat tijdsbestek afspeelde (want ja, ik schrijf deze tekst terwijl ik graaf in mijn herinneringen aan een

reeks gebeurtenissen van een paar jaar geleden) het gewicht, de afstand en het verband der dingen herhaaldelijk onvast en onzeker worden, en dat zodra ik er ook maar heel even mijn blik van afwend, de logische volgorde vliegensvlug verstoord raakt. Toch wil ik mijn uiterste best doen om binnen de grenzen van mijn mogelijkheden het verhaal systematisch en logisch uit de doeken te doen. Misschien zal het uiteindelijk een vergeefse poging blijken, maar ik wil me uit alle macht vastklampen aan de provisorische meetlat die ik wist te creëren. Zoals een machteloze zwemmer zich vastklampt aan een stuk hout dat toevallig komt langsdrijven.

Het eerste wat ik deed nadat ik in dat huis mijn intrek had genomen, was een goedkope tweedehandsauto op de kop tikken. De auto waarmee ik tot dan toe had gereden, had even daarvoor finaal de geest gegeven en was op de schroothoop beland, zodat ik een andere moest aanschaffen. Als je in je eentje in een provinciestad woont, en boven op een berg op de koop toe, is een auto onontbeerlijk om je dagelijkse boodschappen te doen. Ik ging naar een tweedehands Toyota-dealer in een buitenwijk van Odawara en vond er voor een schappelijke prijs een Corolla combi. De verkoper zei dat de auto kobaltblauw was, maar de kleur was die van het gezicht van een uitgeteerde zieke. Hoewel hij maar zesendertigduizend kilometer op de teller had, was hij flink afgeprijsd, omdat hij in het verleden bij een ongeval was betrokken. Ik deed een testritje en er leken geen problemen te zijn met de remmen of de banden. Van de autosnelweg zou ik niet zo vaak gebruikmaken en dus voldeed hij.

Ik huurde het huis van Masahiko Amada. Ik had met hem

op de kunstacademie gezeten. Hij was twee jaar ouder dan ik, maar was een van de weinige vrienden met wie het echt klikte, en ook nadat we de academie hadden verlaten, bleven we elkaar geregeld zien. Na zijn studie gaf hij de brui aan de schilderkunst en ging als grafisch ontwerper bij een reclamebureau aan de slag. Toen hij hoorde dat ik weg was bij mijn vrouw en voorlopig zonder onderkomen zat, stelde hij me voor als een soort huisbewaarder in het leegstaande huis van zijn vader te gaan wonen. Zijn vader was Tomohiko Amada, een vermaard kunstschilder in de traditioneel Japanse *nihonga*-stijl. Hij had een huis in de bergen aan de rand van Odawara, dat ook als zijn atelier diende, en na het overlijden van zijn vrouw had hij daar nog een tiental jaar rustig in zijn eentje gewoond. Maar recent was vastgesteld dat hij leed aan dementie in een vergevorderd stadium, zodat hij was opgenomen in een eersteklaszorginstelling in Izu Kogen en het huis sinds een paar maanden leegstond.

‘Het staat afgezonderd op de top van een berg, dus praktisch gelegen kun je het zeker niet noemen, maar dat het er rustig is, kan ik je voor honderd procent garanderen. Het is echt een ideale omgeving om te schilderen. Er is helemaal niets om je aandacht af te leiden,’ zei Amada.

De huurprijs was zo goed als symbolisch.

‘Als er niemand woont, raakt een huis toch maar in verval en moet je je ook zorgen maken over inbrekers en brand. Een vaste bewoner is dus een geruststelling voor me. Maar als het gratis is, zal jou dat ook niet lekker zitten, neem ik aan. De keerzijde is dat ik misschien op korte termijn de huur zal opzeggen, als de omstandigheden dat vragen.’

Daar had ik geen bezwaar tegen. Ik had hoe dan ook wei-